

RAPORT Z BADANIA ANKIETOWEGO W RAMACH PROJEKTU

„Dyskryminacja dzieci niewierzących i nieuczestniczących w lekcjach religii”

realizowanego w okresie od 01. 09. 2014 r. do 31. 05. 2015 r. w ramach programu „Obywatele dla demokracji” finansowanego ze środków Funduszy EOG.

Projekt badania:

Fundacja Wolność od Religii

Konsultacja merytoryczna:

Pracownia Lokalnych Badań Społecznych

Realizacja badania:

- Pracownia Lokalnych Badań Społecznych
- Fundacja Wolność od Religii

WOLNOŚĆ OD RELIGII
FUNDACJA

Analiza wyników i raport z badania:

Pracownia Lokalnych Badań Społecznych

INFORMACJE NA TEMAT PROJEKTU „RÓWNOŚĆ W SZKOLE”

CELE PROJEKTU

- Diagnoza, monitoring i zapobieganie dyskryminacji mniejszości bezwyznaniowej w szkołach, szczególnie na terenie województwa lubelskiego.
- Przeciwdziałanie dyskryminacji i indoktrynacji związanych z organizacją lekcji etyki i religii, przebiegiem uroczystości szkolnych, założeniami i praktykami edukacyjnymi oraz wychowawczymi.
- Uwrażliwienie społeczeństwa na problem dyskryminacji na tle wyznaniowym i światopoglądowym w szkołach.
- Pogłębienie świadomości uczniów oraz rodziców w zakresie praw człowieka (w szczególności praw dziecka i ucznia), a także poprawienie asertywności tej grupy w kontaktach z nauczycielami oraz władzami oświatowymi.

UZASADNIENIE REALIZACJI

- Projekt powstał w odpowiedzi na realne społeczne potrzeby. Fundacja Wolność od Religii od kilku lat podejmuje działania, które są odpowiedzią na praktyki noszące wyraźne znamiona wymuszania jedności światopoglądowej. Szczególnie wrażliwym obszarem jest szkolnictwo, gdzie spotykamy się z szeregiem działań o charakterze dyskryminacji, indoktrynacji oraz łamania wolności sumienia przedstawicieli mniejszości w szczególności dzieci i młodzieży.
- Szkoły wywierają presję na uczniów, aby uczestniczyli w uroczystościach religijnych, a uroczystości szkolne zawierają elementy religijne jednego wyznania. Dyskryminacja i indoktrynacja występują już w przestrzeni szkół (np. treści religijne na tablicach informacyjnych i stałych elementach wystroju sal i korytarzy szkolnych, a nawet w stołówkach szkolnych). Najczęstszym przejawem dyskryminacji i wykluczenia mniejszości wyznaniowych lub bezwyznaniowych w szkołach jest organizowanie na terenie szkół lekcji religii przy jednoczesnym realnym braku alternatywnych zajęć dla dzieci nieuczestniczących w tych lekcjach. Katecheza odbywa się zwykle pomiędzy innymi lekcjami i występuje w tygodniowych planach lekcji od początku każdego roku szkolnego. Dyrektorzy szkół nie postrzegają zarazem etyki jako równoprawnego i wartościowego przedmiotu nauki. Lekcje etyki, jeśli w ogóle pojawiają się w szkołach, zwykle organizowane są w godzinach popołudniowych i wpisywane w tygodniowy plan lekcji w ostatnich tygodniach września. Władze szkolne i oświatowe nierzadko wywołują mylne wrażenie, jakoby religia była przedmiotem obowiązkowym pod nadzorem kuratorów. Rodzice często nie są informowani, że są to zajęcia nieobowiązkowe oraz że mogą zapisać dziecko na religię lub etykę, a także na oba przedmioty jednocześnie.

STAN PRAWNY

- 25 marca 2014 roku Minister Edukacji Narodowej wydała rozporządzenie zmieniające Rozporządzenie w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii/etyki w publicznych przedszkolach i szkołach.
- Władze samorządowe zostają zobowiązane do organizowania lekcji etyki nawet dla jednego ucznia, ale tylko na obszarze, na którym w żadnej ze szkół etyki nie ma.
- MEN pozostawiło do decyzji samorządów zmniejszenie liczby lekcji etyki do jednej w tygodniu.
- W związku z dotychczasowymi praktykami istnieje uzasadniona obawa, iż samorzady będą oferować jedynie naukę etyki w oddziałach międzyszkolnych, daleko od placówek macierzystych, w godzinach niedogodnych dla uczniów i niezwiązanych z ich planem lekcji.
- Najbardziej spektakularnym przejawem łamania praw mniejszości do ochrony przed religijną indoktrynacją jest zatrudnianie katechetów i osób duchownych jako nauczycieli etyki.

INFORMACJE WSTĘPNE NA TEMAT BADANIA ANKIETOWEGO

- Elementem projektu było badanie ankietowe wśród dyrektorów szkół na terenie woj. lubelskiego. Badanie to, przeprowadzone wśród dyrektorów publicznych szkół podstawowych, gimnazjalnych oraz ponadgimnazjalnych, miało na celu określenie dostępności lekcji etyki oraz efektów zmian w tym zakresie, jakie mogły mieć miejsce po wejściu w życie rozporządzenia zmieniającego Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach (Dz. U. 1992 r. Nr 36 poz. 155).
- Zaproszenie do udziału w badaniu rozesłano drogą mailową do wszystkich dyrektorów szkół publicznych w województwie lubelskim.
- Elektroniczny kwestionariusz ankiety za pośrednictwem portalu ebadania.pl wypełniło 233 dyrektorów, co pozwoliło osiągnąć akceptowalny maksymalny błąd badania na poziomie poniżej 6%.
- Wyniki badań ankietowych pozwolą Fundacji Wolność od Religii podejmować także w przyszłości działania w celu eliminowania obszarów i czynników warunkujących dyskryminację (ze względu na światopogląd/religię), uzupełniać wiedzę dyrektorów szkół oraz nauczycieli/ wychowawców w zakresie przeciwdziałania dyskryminacji dzieci niewierzących i nieuczestniczących w lekcjach religii w polskich szkołach publicznych, a także zapobieganie ich wykluczaniu.

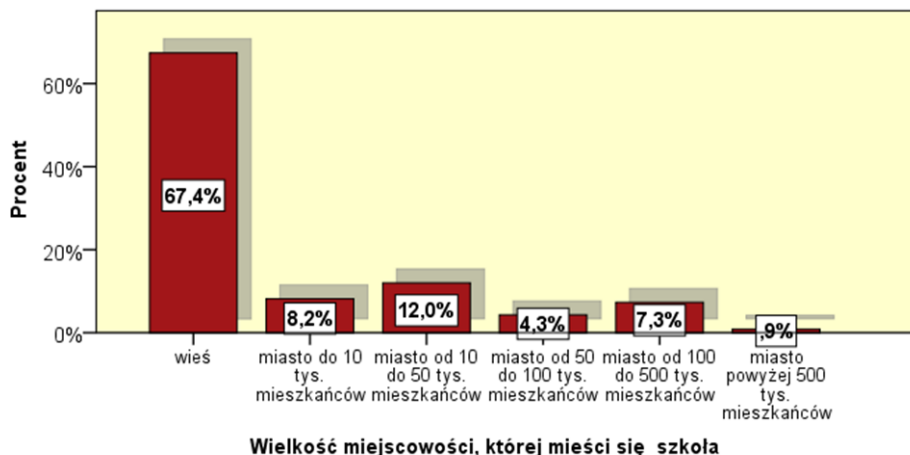
CELE BADANIA

- Badanie miało na celu sprawdzenie, w jaki sposób szkoły organizowały lekcje etyki w poprzednim roku szkolnym i porównanie sytuacji z rokiem bieżącym. Zamierzeniem było zdobycie wiedzy na temat sposobu organizacji lekcji religii i etyki w celu sprawdzenia, czy oba przedmioty i uczniowie uczęszczający na nie traktowani są w sposób równy.
- Badano: czy zajęcia etyki w ogóle się odbywają, gdy zgłaszają się na nie chętni uczniowie, a jeśli tak - w jakich oddziałach, czy lekcje organizowane są w godzinach przyjaznych uczniom, czy nie powodują kilkugodzinnych "okienek" w planie zajęć danego ucznia. Pytano również, czy sposób organizacji lekcji religii odpowiada charakterowi lekcji nieobowiązkowych (w tym organizacja na pierwszej lub ostatniej godzinie lekcyjnej).
- Kolejnym celem było sprawdzenie, czy szkoły informują rodziców i uczniów o możliwości wyboru uczęszczania na lekcje religii, etyki i obu przedmiotów jednocześnie oraz o prawie do rezygnacji z obu przedmiotów.
- Diagnoza dotyczyła także występowania praktyk szkolnych o charakterze dyskryminacyjnym lub indoktrynacyjnym, a także ustalenia opinii dyrektorów na temat swobody wyznania i sumienia uczniów i nauczycieli, prawa rodziców do wychowywania dzieci w zgodzie z ich światopoglądem, sposobu finansowania zajęć z religii.
- Istotne znaczenie miało zapoznanie się z poglądami dyrektorów na kwestie związane ze światopoglądem/religią i próba określenia czy mają one wpływ na sposób organizacji zajęć z religii i etyki, a także na praktyki szkolne.

CHARAKTERYSTYKA SZKÓŁ

Typ szkoły	N	%
podstawowa	166	71,2%
gimnazjalna	92	39,5%
średnia	34	14,6%

W badaniu udział wzięło 233 dyrektorów. Byli wśród nich również dyrektorzy zespołów szkół, dlatego liczba szkół ogółem (z podziałem na typ) jest wyższa od 233, a procenty nie sumują się do 100

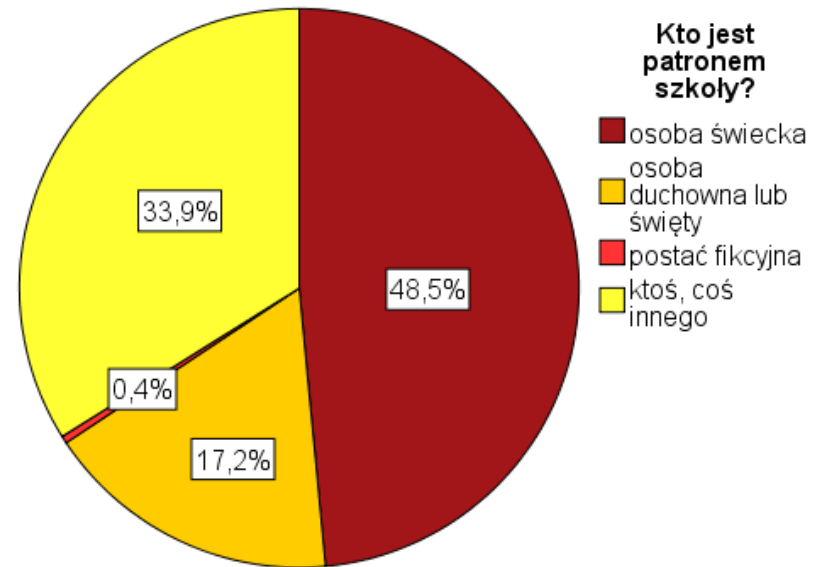
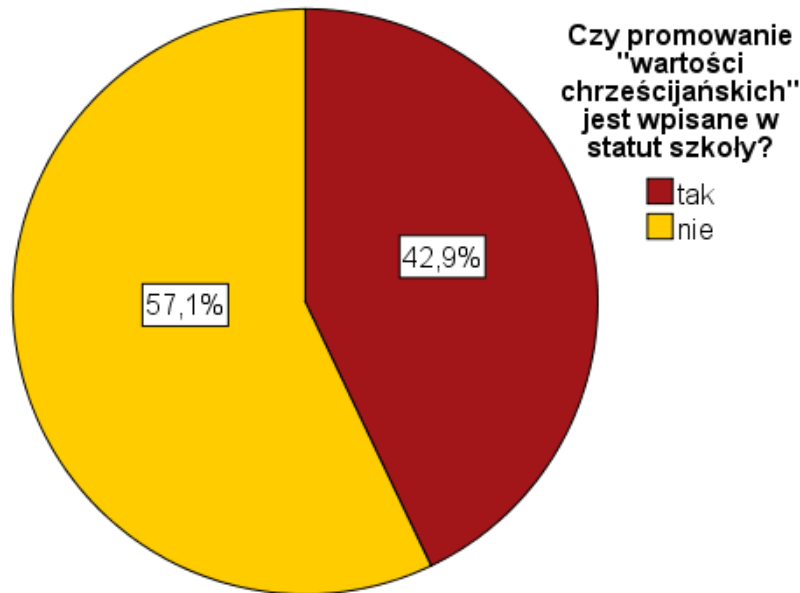

Ponad połowa uwzględnionych szkół mieści się na wsi (67,4%). W dużych miastach – powyżej 100 tys. mieszkańców mieści się natomiast 8,2% badanych szkół, a w średnich i niewielkich miastach - 24,5%.

Szkoły uwzględnione w badaniu liczyły od 22 do około 1200 uczniów. Średnia liczba uczniów w szkołach to 244, przy niewiele mniejszym odchyleniu standardowym. Oznacza to duże zróżnicowanie szkół pod względem liczby uczniów.

	Liczba uczniów uczęszczających do szkoły (Zespołu Szkół).
Minimum	22
Maksimum	1200
Średnia	243,72
Odchylenie standardowe	227,72

ŚWIATOPOGLĄDOWY CHARAKTER SZKÓŁ

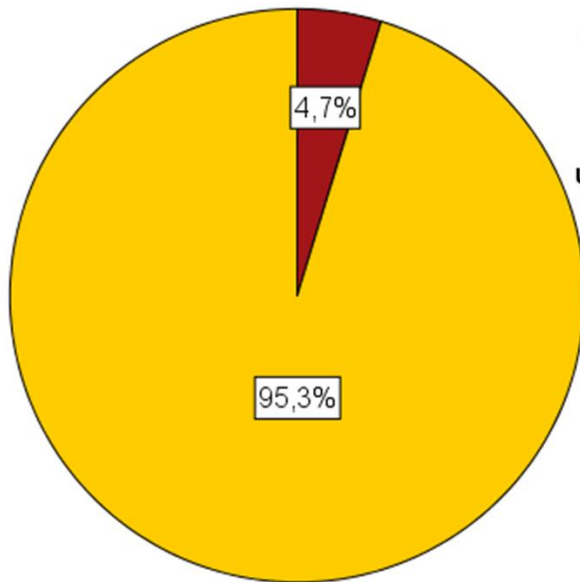

W blisko połowie szkół (42,9%) promowanie „wartości chrześcijańskich” jest wpisane w statut.

W blisko połowie szkół (48,5%) patronem jest osoba świecka. Osoba duchowna lub święty jest patronem w 17,2% szkół.

GOTOWOŚĆ DO UCZĘSZCZANIA NA LEKCJE ETYKI

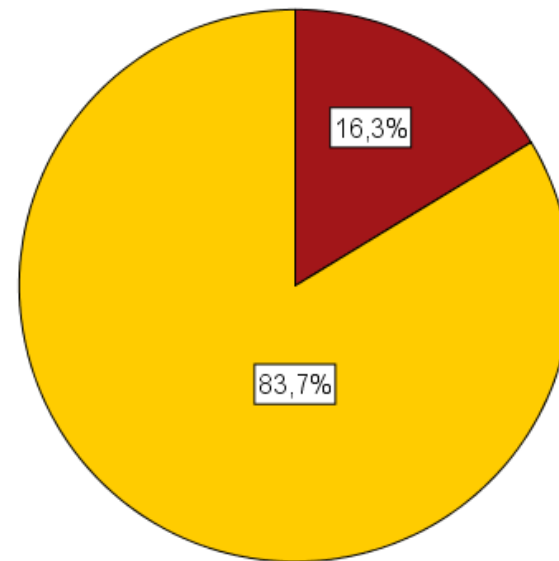
2013/2014

Czy w ubiegłym roku szkolnym byli uczniowie, którzy wyrazili chęć uczęszczania na lekcje etyki?

■ tak
■ nie

2014/2015

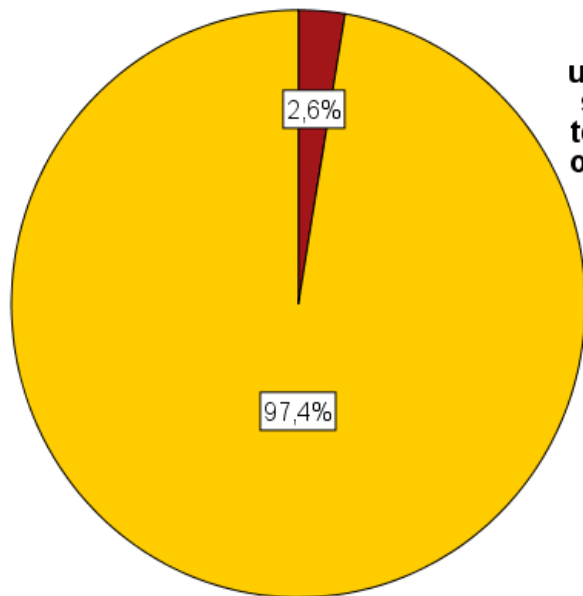
Czy w bieżącym roku szkolnym (przynajmniej jedna osoba) wyrazili chęć uczęszczania na lekcje etyki?

■ tak
■ nie

Porównując ubiegły rok z obecnym nastąpił blisko 4-krotny wzrost odsetka szkół, w których przynajmniej jeden z uczniów wyraził gotowość do uczęszczania na lekcje etyki.

OBECNOŚĆ ETYKI W SZKOŁACH

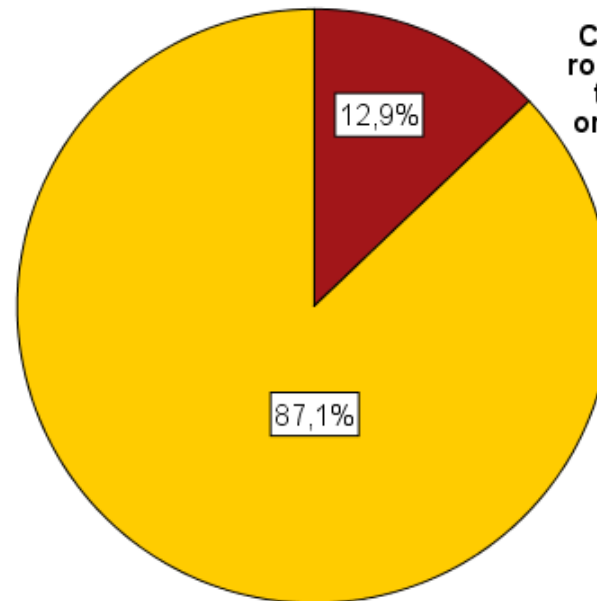
2013/2014

Czy w ubiegłym roku szkolnym na terenie szkoły organizowane były lekcje etyki?

tak
nie

2014/2015

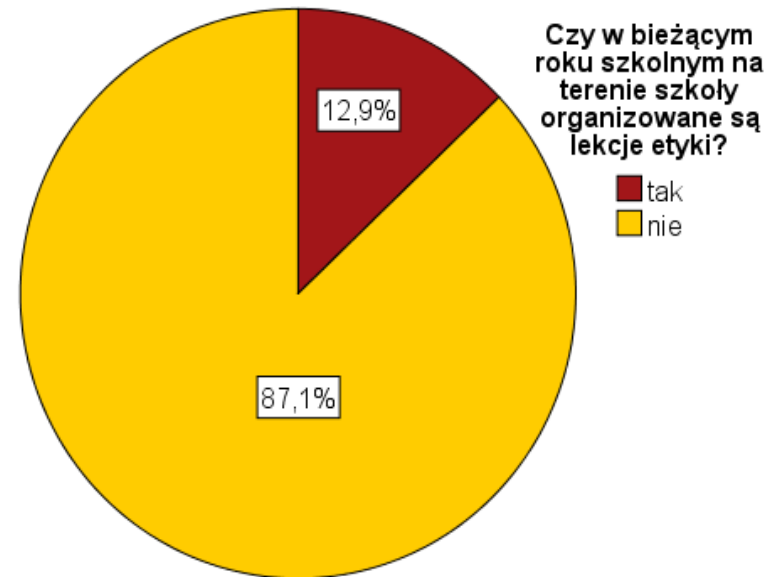

Czy w bieżącym roku szkolnym na terenie szkoły organizowane są lekcje etyki?

tak
nie

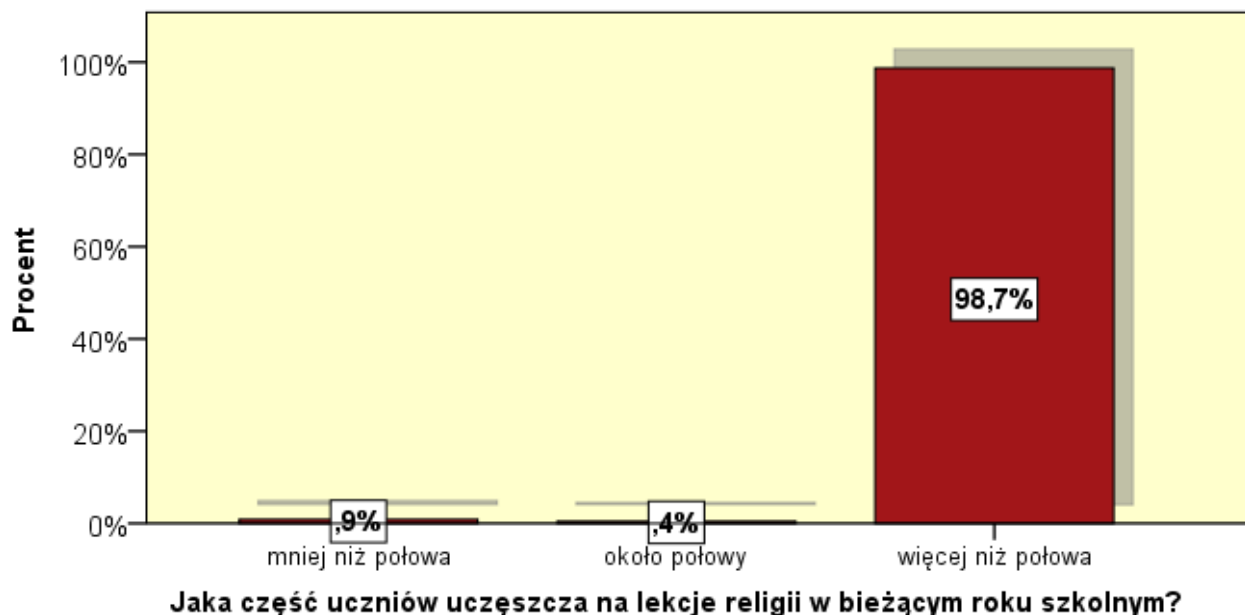
Porównując ubiegły rok z obecnym nastąpił blisko 5-krotny wzrost odsetka szkół, w których organizowane są lekcje etyki

LEKCJE RELIGII A LEKCJE ETYKI W ROKU SZKOLNYM 2014/2015

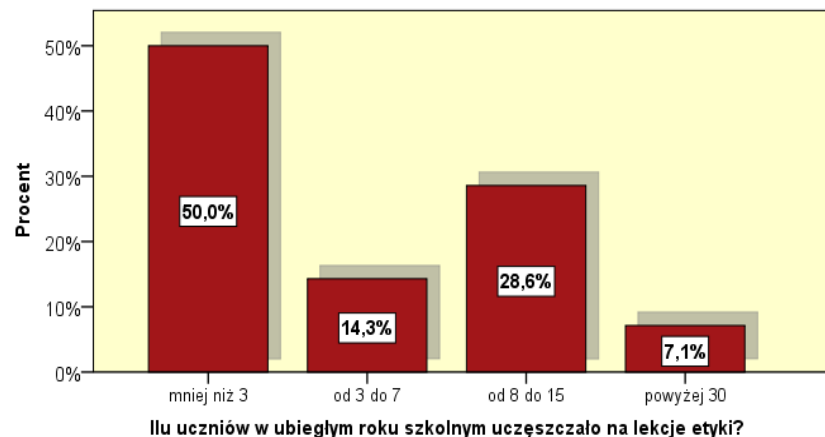
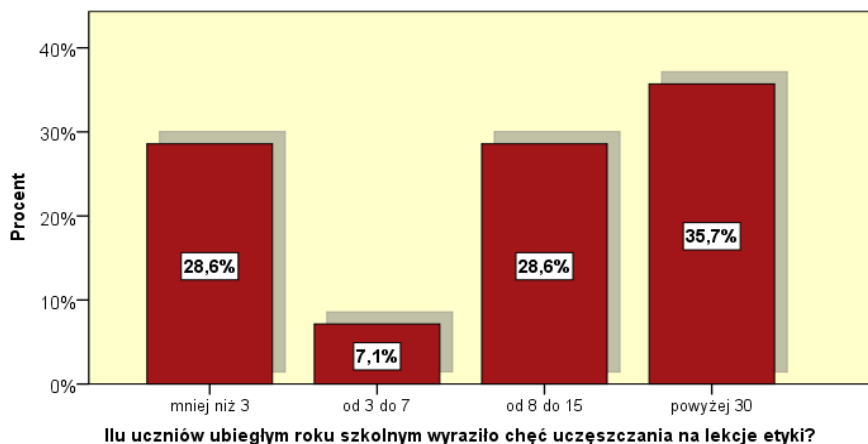
W obecnym roku szkolnym lekcje religii organizowane są w niemal wszystkich szkołach (99,6%), a lekcje etyki w 12,9% szkół.

UCZNIOWIE UCZĘSZCZAJĄCY NA RELIGIĘ

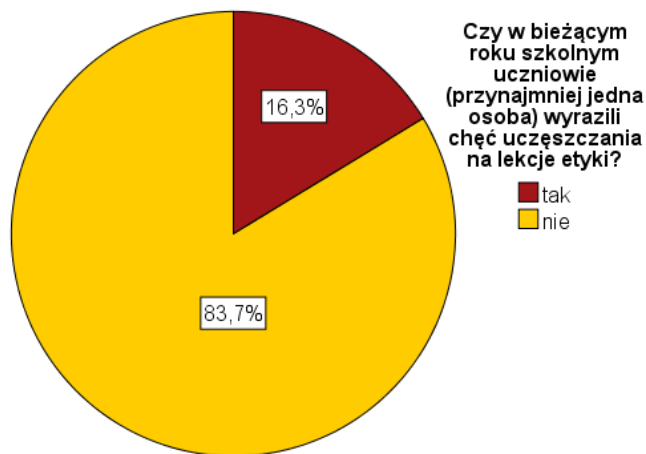
W obecnym roku szkolnym w niemal wszystkich szkołach (98,7%) na lekcje religii uczęszcza większość uczniów.

RÓŻNICA POMIĘDZY GOTOWOŚCIĄ A FAKTYCZNYM UCZĘSZCZANIEM NA LEKCJE ETYKI W UBIEGŁYM ROKU SZKOLNYM

Znacznie więcej uczniów w ubiegłym roku szkolnym zadeklarowało chęć uczęszczania na lekcje etyki, niż w efekcie na nie uczęszczało. Prawdopodobnie ma to związek z możliwościami (a raczej ich brakiem) uczęszczania na lekcje etyki w swojej własnej szkole.

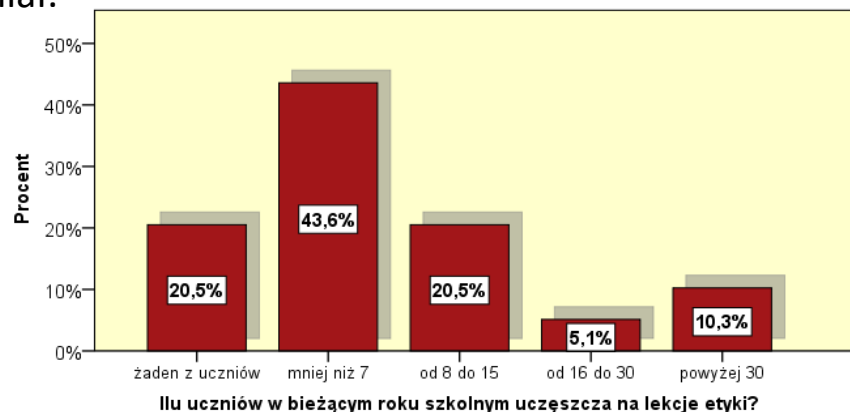
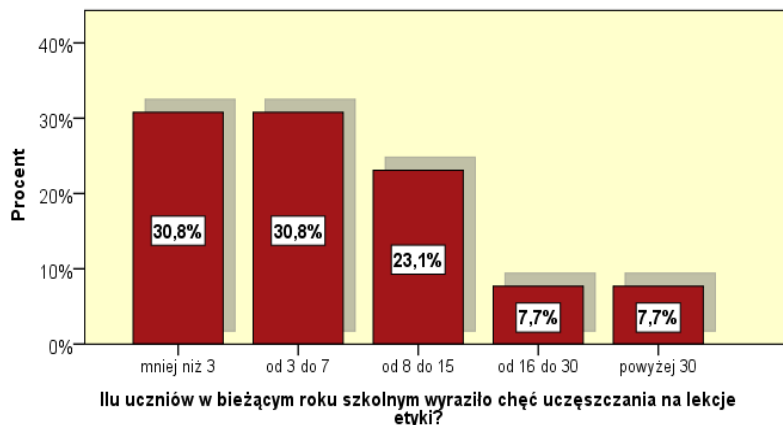
RÓŻNICA POMIĘDZY GOTOWOŚCIĄ A FAKTYCZNYM UCZĘSZCZANIEM NA LEKCJE ETYKI W ROKU SZKOLNYM 2014 / 2015

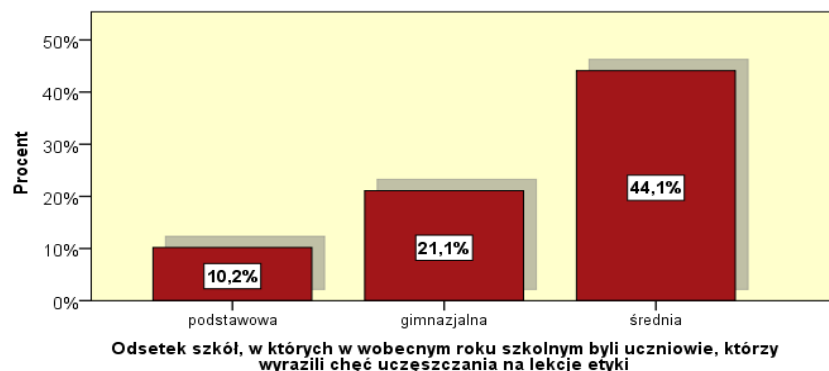
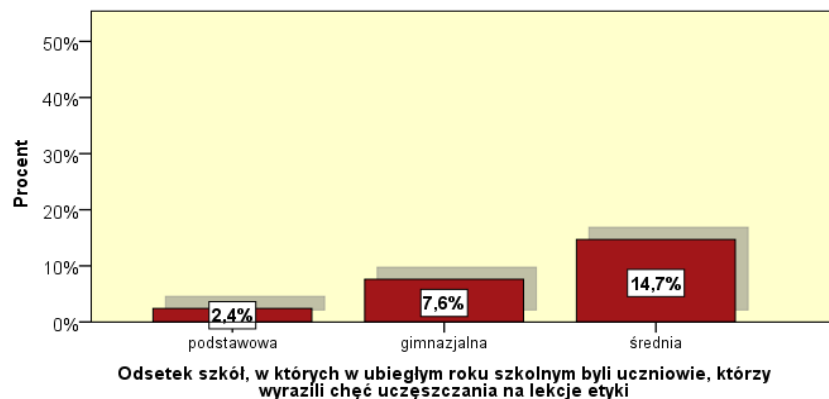
W obecnym roku szkolnym w 16,3% szkół przynajmniej jedna osoba wyraziła chęć uczęszczania na lekcje etyki.

W co piątej spośród tych szkół mimo tego żaden z uczniów nie uczęszcza na etykę.

Jeżeli zajęcia z etyki zostają zorganizowane, to uczęszcza na nie więcej uczniów, niż pierwotnie wyraziło taki zamiar.

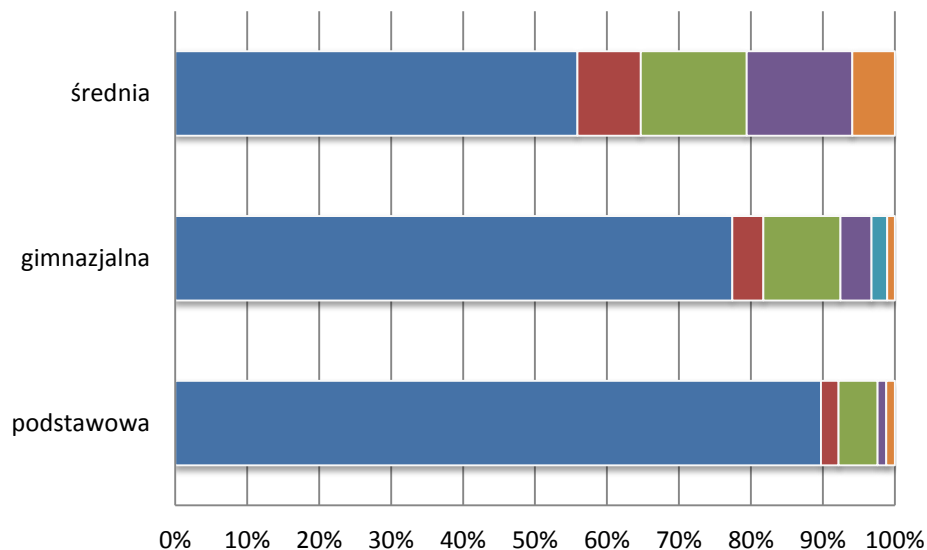
CHĘĆ UCZĘSZCZANIA NA LEKCJE ETYKI A WIEK UCZNIÓW

Istnieje wyraźny związek pomiędzy wiekiem uczniów, a ich chęcią udziału w lekcjach etyki – zdecydowanie najczęściej chęć udziału wyrażają uczniowie szkół średnich, a zdecydowanie najrzadziej uczniowie szkół podstawowych, w których de facto decydują rodzice.

W roku szkolnym 2014/2015 nastąpił wyraźny wzrost chęci udziału w lekcjach etyki w porównaniu z rokiem 2013/2014.

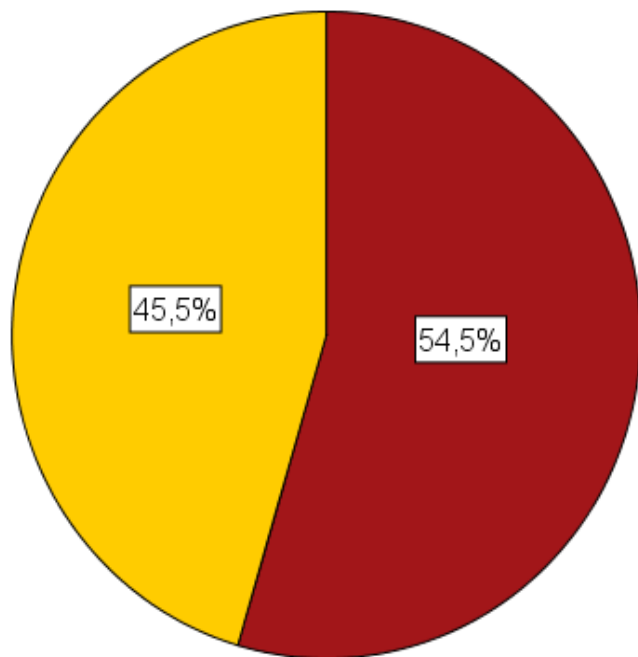
POZIOM EDUKACJI A FAKTYCZNE UCZĘSZCZANIE NA LEKCJE ETYKI

W obecnym roku szkolnym istnieje wyraźny związek pomiędzy poziomem edukacji a faktycznym uczęszczaniem na lekcje etyki – im starsi uczniowie, tym więcej spośród nich uczęszcza na lekcje etyki.

	podstawowa	gimnazjalna	średnia
■ Nie wyrazili chęci uczęszczania	89,8%	77,4%	55,9%
■ Wyrazili chęć, ale nie uczęszczają	2,4%	4,3%	8,8%
■ Uczęszcza mniej niż 7	5,4%	10,8%	14,7%
■ Uczęszcza od 8 do 15	1,2%	4,3%	14,7%
■ Uczęszcza od 16 do 30	0,0%	2,2%	0,0%
■ Uczęszcza powyżej 30	1,2%	1,1%	5,9%

MIEJSCE ORGANIZOWANIA LEKCJI ETYKI W UBIEGLYM ROKU SZKOLNYM

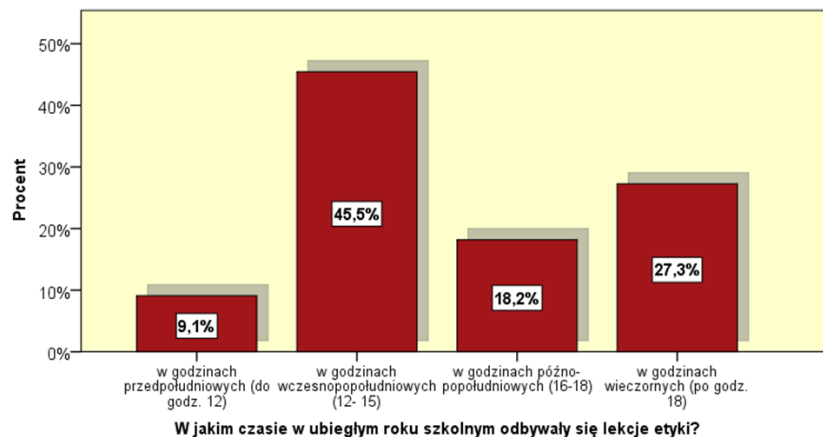

Czy lekcje etyki w ubiegłym roku szkolnym były organizowane w budynku szkoły?

- tak, lekcje odbywały się w grupie międzyoddziałowej
- nie, lekcje odbywały się na terenie innej szkoły (oddział międzyszkolny)

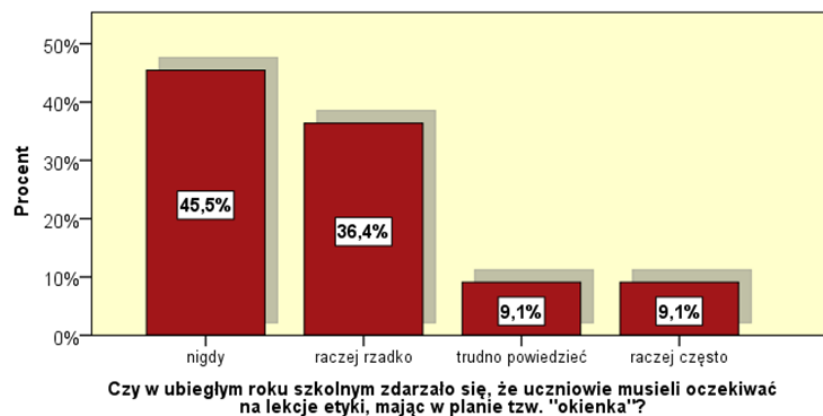
Potwierdzeniem wniosku z poprzedniego slajdu jest fakt, że jedynie w nieco ponad połowie szkół, w których wyrażono chęć uczęszczania na lekcje etyki, zorganizowano takie zajęcia.

SPOSÓB ORGANIZACJI LEKCJI ETYKI W UBIEGLYM ROKU SZKOLNYM

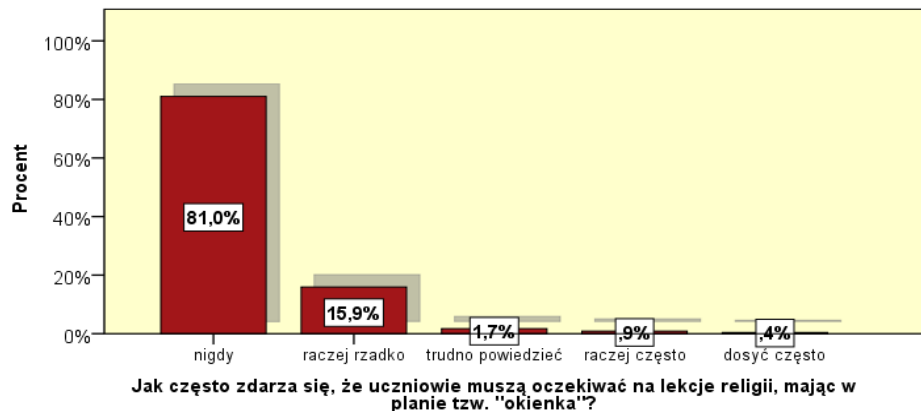

W ubiegłym roku szkolnym zajęcia z etyki organizowano najczęściej w godzinach wczesnopopołudniowych.

Zazwyczaj (54,5%) uczniowie musieli czekać na lekcje etyki, mając w planie tzw. okienka, przy czym w 9,1% miało to miejsce raczej często.

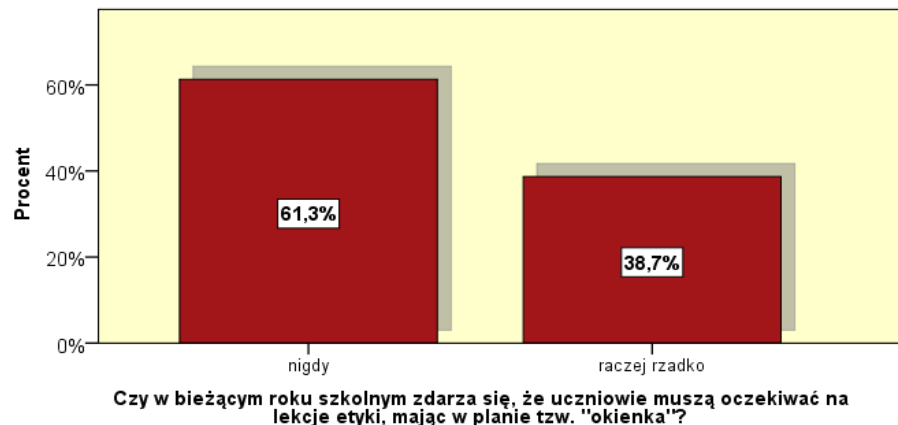

SPOSÓB ORGANIZACJI LEKCJI RELIGII I ETYKI W OBECNYM ROKU SZKOLNYM

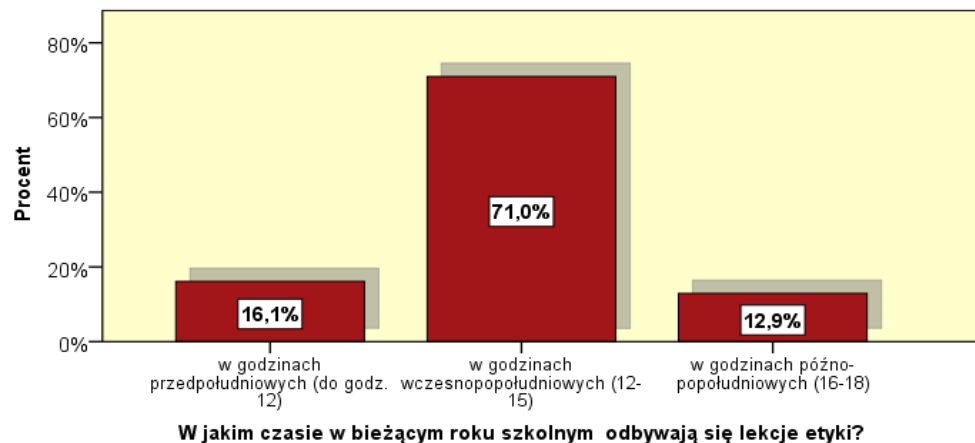
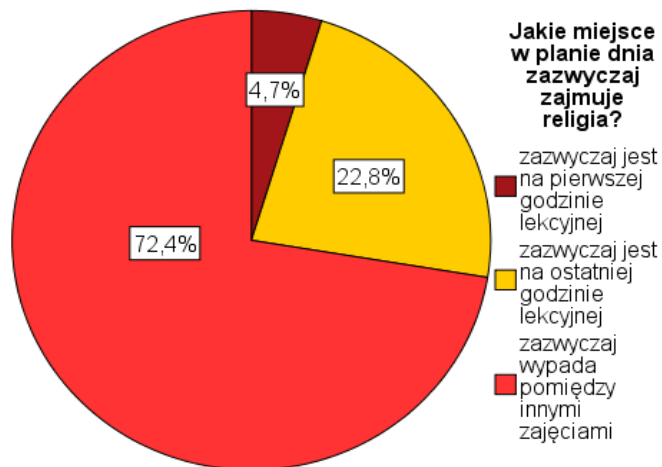
81% dyrektorów deklaruje, że nigdy nie zdarza się, aby uczniowie musieli oczekiwać na lekcje religii mając w planie „okienka”.

Z kolei znacznie mniej, bo jedynie 61,3% deklaruje, że nigdy nie zdarza się, aby uczniowie oczekiwali na lekcje etyki mając w planie „okienka”.

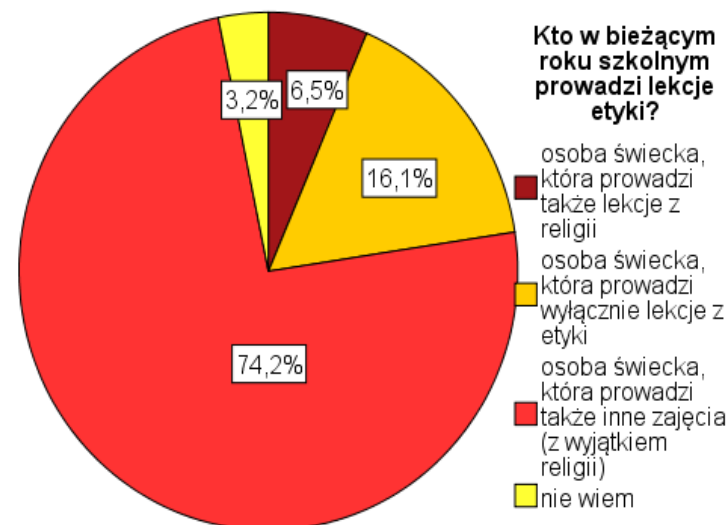
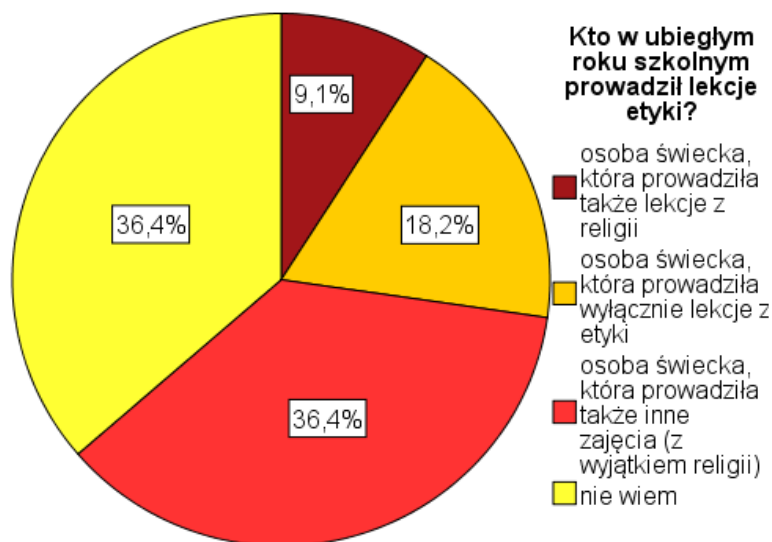
Mimo to warto zauważyć, że w przypadku etyki sytuacja poprawiła się w porównaniu z rokiem ubiegłym.

PORA DNIA W KTÓREJ ORGANIZOWANE SĄ ZAJĘCIA RELIGII I ETYKI W ROKU SZKOLNYM 2014 / 2015

Lekcje religii zazwyczaj mają miejsce pomiędzy innymi zajęciami (72,4%), co powoduje, że nieuczestniczące w nich dzieci zmuszone są do oczekiwania na kolejne zajęcia.

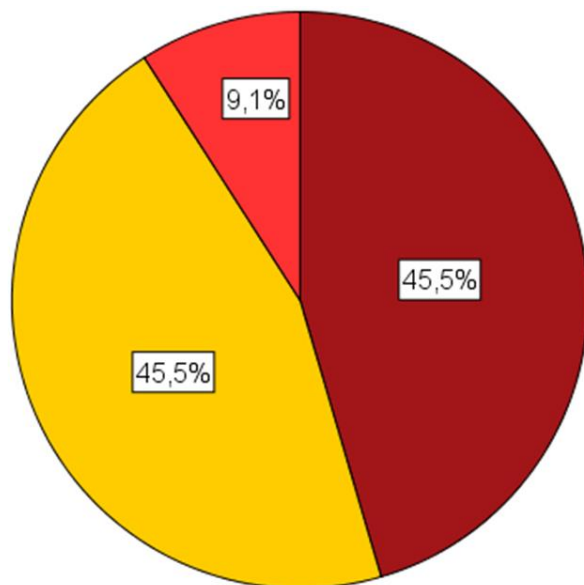
OSOBY PROWADZĄCE LEKCJE ETYKI W UBIEGŁYM ROKU SZKOLNYM ORAZ W OBECNYM ROKU SZKOLNYM

W 9,1% lekcje etyki prowadziła ta osoba świecka, która jednocześnie uczyła w szkole religii. W obecnym roku szkolnym w 6,5% szkół etyki uczy katecheta lub katechetka (nauczyciele religii)

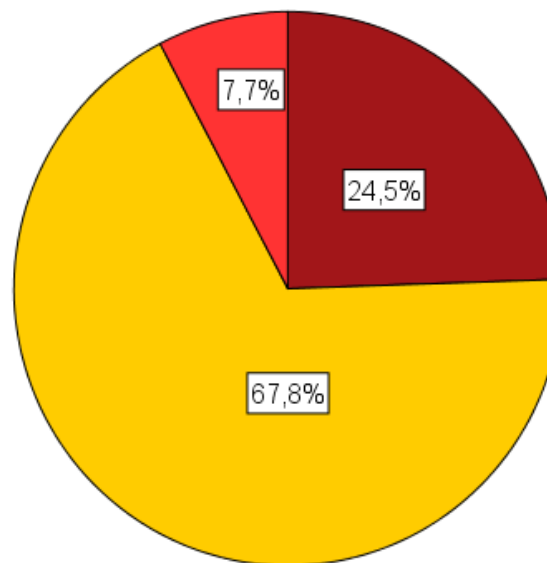
Co ciekawe, w obecnym roku szkolnym jedynie 3,2% dyrektorów, w których organizowane są lekcje etyki, nie wie kto je prowadzi. Rok wcześniej odsetek wynosił aż 36,4%. Świadczy to o znacznie większym zainteresowaniu dyrektorów tym tematem.

SKŁADANIE PRZEZ RODZICÓW W UBIEGŁYM ROKU SZKOLNYM OŚWIADCZEŃ O PRZEJĘCIU OPIEKI W SYTUACJI, GDY DZIECKO NIEUCZESTNICZĄCE W ZAJĘCIACH CHCIAŁO OPUŚCIĆ SZKOŁĘ PODCZAS TRWANIA ZAJĘĆ

Czy w ubiegłym roku szkolnym w przypadku nieuczestniczenia ucznia w lekcjach etyki, rodzice składali oświadczenie o przejęciu opieki w sytuacji gdy chciał opuścić teren szkoły podczas trwania zajęć?

- tak
- nie
- nie wiem

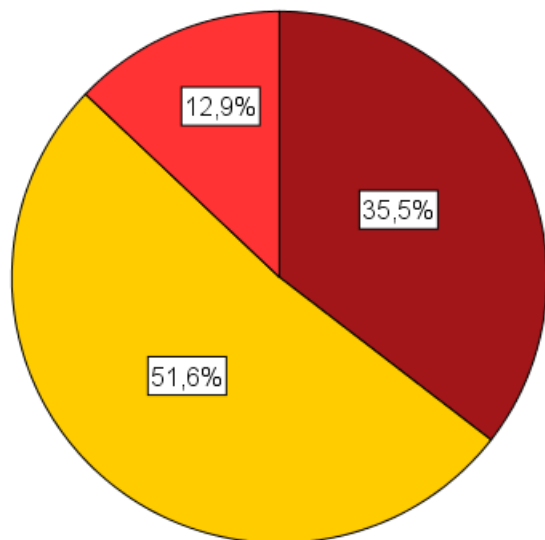
Czy w ubiegłym roku szkolnym w przypadku nieuczestniczenia ucznia w lekcjach religii, rodzice składali oświadczenie o przejęciu opieki w sytuacji gdy chciał opuścić teren szkoły podczas trwania zajęć?

- tak
- nie
- nie wiem

W ubiegłym roku szkolnym w wyraźnie większym odsetku szkół należało złożyć oświadczenia o przejęciu opieki w sytuacji, gdy dziecko nieuczestniczące w lekcji **etyki** chciało opuścić teren szkoły (45,5%)*, niż w sytuacji, gdy dziecko nieuczestniczące w lekcji **religii** chciało opuścić teren szkoły (24,5%).

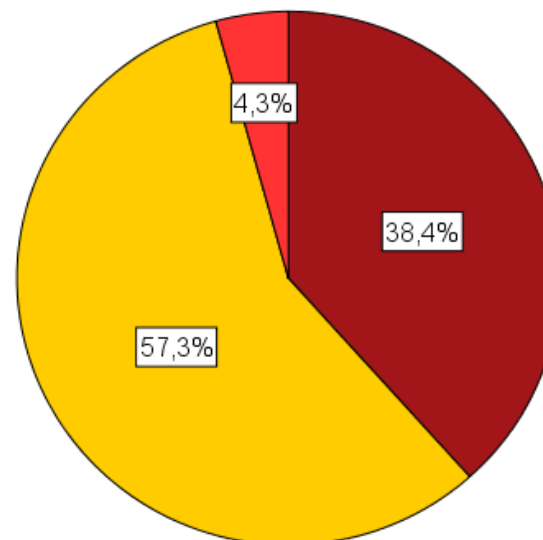
*odsetek liczony w stosunku do liczby szkół, w których organizowano zajęcia z etyki

SKŁADANIE PRZEZ RODZICÓW W ROKU SZKOLNYM 2014 / 2015 OŚWIADCZEŃ O PRZEJĘCIU OPIEKI W SYTUACJI, GDY DZIECKO NIEUCZESTNICZĄCE W ZAJĘCIACH CHCIAŁO OPUŚCIĆ SZKOŁĘ PODCZAS TRWANIA ZAJĘĆ

Czy w bieżącym roku szkolnym w przypadku nieuczestniczenia ucznia w lekcjach etyki, rodzice składają oświadczenie o przejęciu opieki w sytuacji gdy chce on opuścić teren szkoły podczas trwania zajęć?

■ tak
■ nie
■ nie wiem

Czy w bieżącym roku szkolnym w przypadku nieuczestniczenia ucznia w lekcjach religii, rodzice/prawni opiekunowie składają oświadczenie o przejęciu opieki w sytuacji gdy chce on opuścić teren szkoły podczas trwania zajęć?

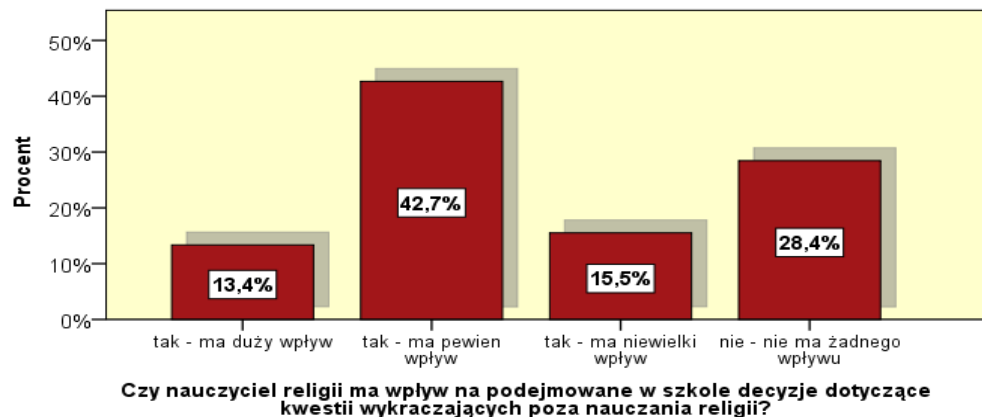
■ tak
■ nie
■ nie wiem

W obecnym roku szkolnym w zbliżonym odsetku szkół należało złożyć oświadczenia o przejęciu opieki w sytuacji, gdy dziecko nieuczestniczące w lekcji **etyki** chciało opuścić teren szkoły (35,5%)* i w sytuacji, gdy dziecko nieuczestniczące w lekcji **religii** chciało opuścić teren szkoły (38,4%). W porównaniu z rokiem ubiegłym nastąpił znaczny spadek tego odsetka w przypadku etyki i znaczny wzrost w przypadku religii.

*odsetek liczony w stosunku do liczby szkół, w których organizowano zajęcia z etyki

FUNKCJE PEŁNIONE PRZEZ NAUCZYCIELI RELIGII

Nauczyciel religii pełni w szkole funkcję:	N	%*
członka zespołu programowego	26	11,2%
wychowawcy klasy	9	3,9%
dyrektora szkoły	2	0,9%
nauczyciela etyki	1	0,4%
nie pełni żadnej innej roli poza nauczaniem religii	177	76,0%
inną	34	14,6%

W 3 na 4 szkołach (76%) nauczyciel religii nie pełni żadnej innej roli.

Dosyć często zdarza się, że nauczyciel religii jest jednocześnie członkiem zespołu programowego.

Niezbyt często (3,9%) zdarza się, że nauczyciel religii jest jednocześnie wychowawcą klasy.

W 71,6% szkół nauczyciel religii ma wpływ na podejmowane w szkole decyzje dotyczące kwestii wykraczających poza nauczanie religii. Wpływ ten jako duży ocenia 13,4% dyrektorów.

*procenty w tabeli nie sumują się do 100, ponieważ nauczyciel religii może pełnić więcej niż jedną dodatkową funkcję

SKŁADANIE OŚWIADCZEŃ DOTYCZĄCYCH UCZESTNICTWA W LEKCJACH RELIGII I ETYKI W ROKU SZKOLNYM 2014/2015

Deklaracja wyboru pomiędzy religią a etyką	N	%
Na początku bieżącego roku szkolnego wszyscy rodzice/ prawni opiekunowie/ uczniowie otrzymali do podpisania druk oświadczenia dotyczącego wyrażenia woli uczestniczenia w lekcjach religii.	80	34,3
Na początku bieżącego roku szkolnego wszyscy rodzice/ prawni opiekunowie/ uczniowie otrzymali do podpisania druk oświadczenia dotyczącego wyrażenia woli uczestniczenia w lekcjach etyki.	0	0,0
Na początku bieżącego roku szkolnego wszyscy rodzice/ prawni opiekunowie/ uczniowie otrzymali do podpisania druk oświadczenia dotyczącego wyrażenia woli uczestniczenia w lekcjach religii i etyki jednocześnie.	71	30,5
Na początku bieżącego roku szkolnego rodzice uczniów/ prawni opiekunowie/ uczniowie jedynie pierwszych klas otrzymali do podpisania druk oświadczenia dotyczącego wyrażenia woli uczestniczenia w lekcjach religii.	51	21,9
Na początku bieżącego roku szkolnego rodzice uczniów/ prawni opiekunowie/ uczniowie jedynie pierwszych klas otrzymali do podpisania druk oświadczenia dotyczącego wyrażenia woli uczestniczenia w lekcjach etyki.	2	0,9
Na początku bieżącego roku szkolnego rodzice uczniów/ prawni opiekunowie/ uczniowie jedynie pierwszych klas otrzymali do podpisania druk oświadczenia dotyczącego wyrażenia woli uczestniczenia w lekcjach religii i etyki jednocześnie.	29	12,4

Sposoby informowania o możliwości wyboru pomiędzy lekcją religii a etyki	N	%*
Wychowawca przekazuje ją na zebraniu na początku roku szkolnego	202	86,7%
Informacja znajduje na tablicy ogłoszeń w budynku szkoły	36	15,5%
Rodzice/uczniowie zdobywają tę informację w sposób samodzielny	18	7,7%
Informacja znajduje się na stronie internetowej szkoły	16	6,9%
Rodzice/prawni opiekunowie otrzymują e-mile z informacją	4	1,7%
Informacja znajduje się na drzwiach wejściowych szkoły	2	0,9%
inaczej	24	10,3%

Najczęstsze odpowiedzi w kategorii „inaczej” dotyczą sytuacji, w której dyrektor informuje rodziców o możliwości wyboru podczas zebrania rodziców.

* % nie sumują się do 100 ponieważ w jednej szkole możliwe jest stosowanie kilku sposobów informowania

RELIGIJNE ASPEKTY ORGANIZACJI ŻYCIA SZKOLNEGO

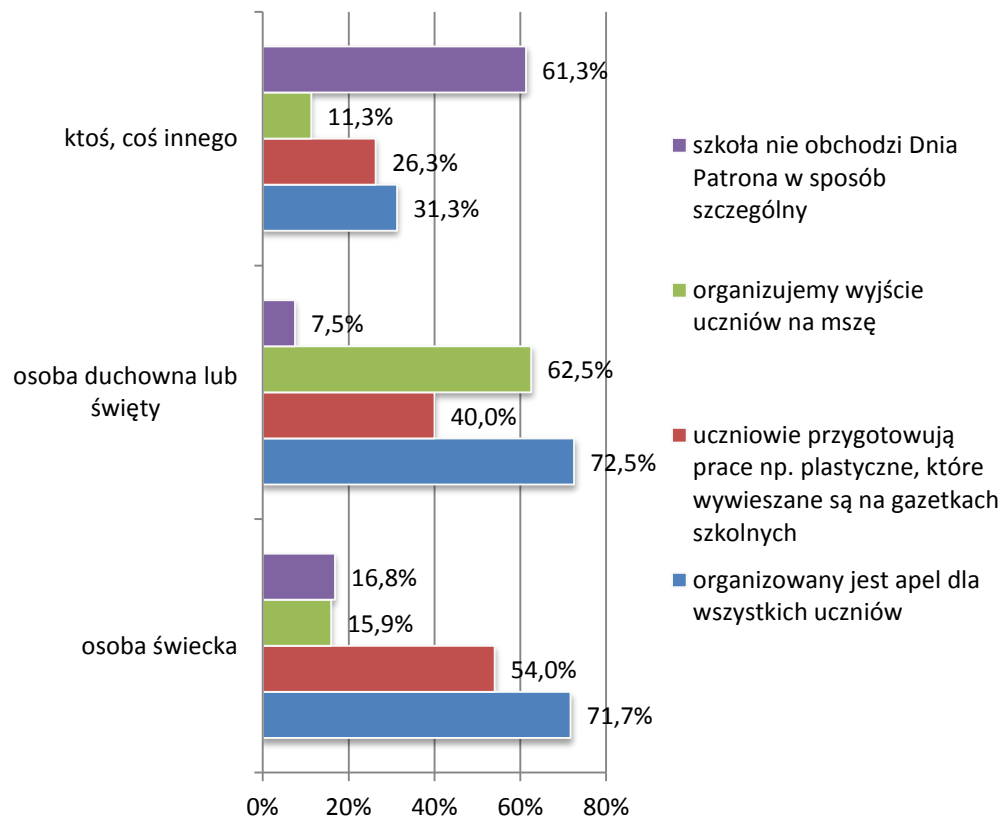
Proszę wybrać odpowiedzi, które odpowiadają sposobowi organizacji życia szkolnego.	N	%*
Do udziału w ważnych wydarzeniach z życia szkoły często zapraszamy osobę duchowną.	146	62,7%
W okresie przedświątecznym nauczyciele organizują podczas swoich zajęć próby do jasełek.	73	31,3%
Rekolekcje organizowane są czasami na terenie szkoły.	41	17,6%
Msze święte z okazji ważnych uroczystości odbywają się czasem na terenie szkoły.	33	14,2%
Co roku organizujemy poświęcenie plecaków pierwszoklasistów.	25	10,7%
Podczas przygotowań uczniów do I Komunii Świętej dzieci mają dodatkowe dni wolne na próby spowiedzi	0	0,0%
Dbamy o to aby uczcić w szkole dni świąteczne takie jak np. Dzień papieski, Dzień zaduszny.	0	0,0%

Uczniowie, którzy nie biorą udziału w uroczystościach religijnych mają zapewnioną opiekę szkoły przez:	N	%*
Nie ma takich uczniów, zazwyczaj wszyscy uczestniczą.	111	47,6%
Uczestnictwo w zajęciach w szkolnej bibliotece/ pracowni komputerowej/ świetlicy.	92	39,5%
Uczniowie mogą przyjść później do szkoły lub opuścić ją wcześniej.	45	19,3%
Oddelegowanego nauczyciela.	25	10,7%
W inny sposób	6	2,6%

Podczas Dnia Patrona szkoły:	N	%*
Organizowany jest apel dla wszystkich uczniów.	135	57,9%
Uczniowie przygotowują prace np. plastyczne, które wywieszane są na gazetkach szkolnych.	98	42,1%
Szkoła nie obchodzi Dnia Patrona w sposób szczególny.	71	30,5%
Organizujemy wyjście uczniów na mszę.	52	22,3%

* Procenty nie sumują się do 100, ponieważ respondenci mogli zaznaczyć więcej, niż jedną odpowiedź

ZWIĄZEK POMIĘDZY PATRONEM SZKOŁY, A SPOSOBEM OBCHODZENIA JEGO DNIA

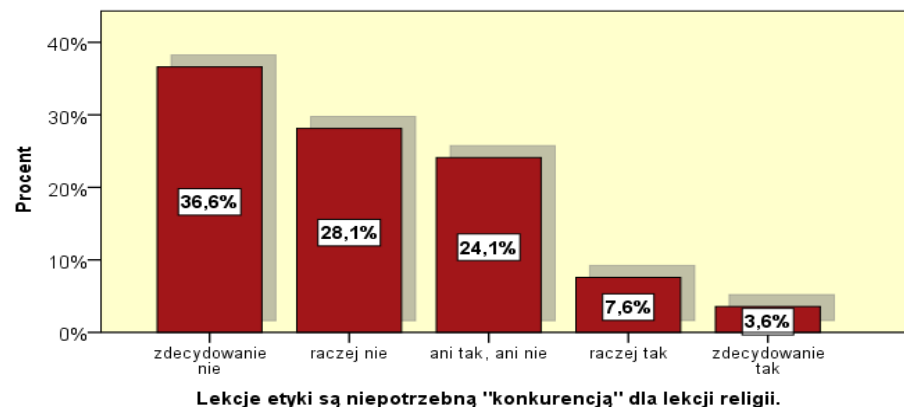
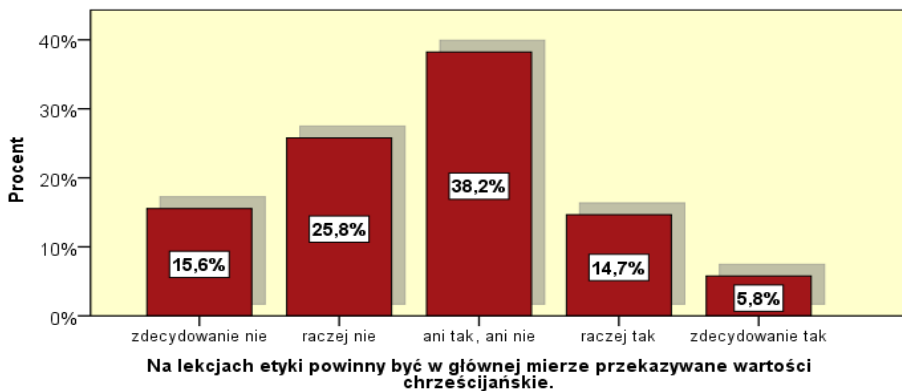
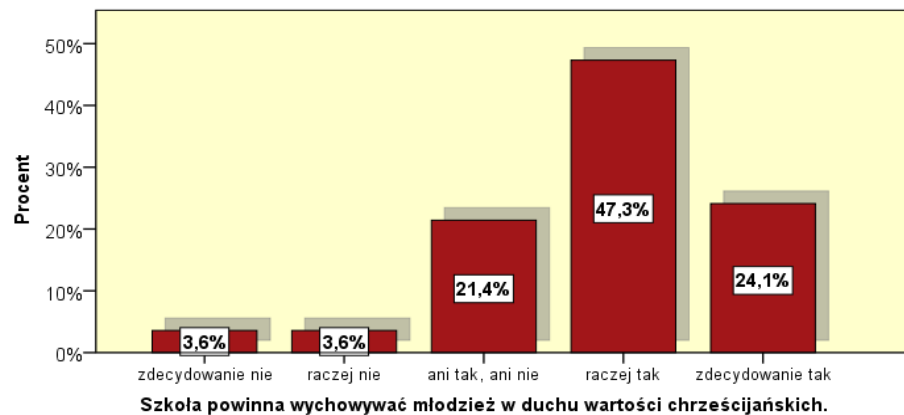
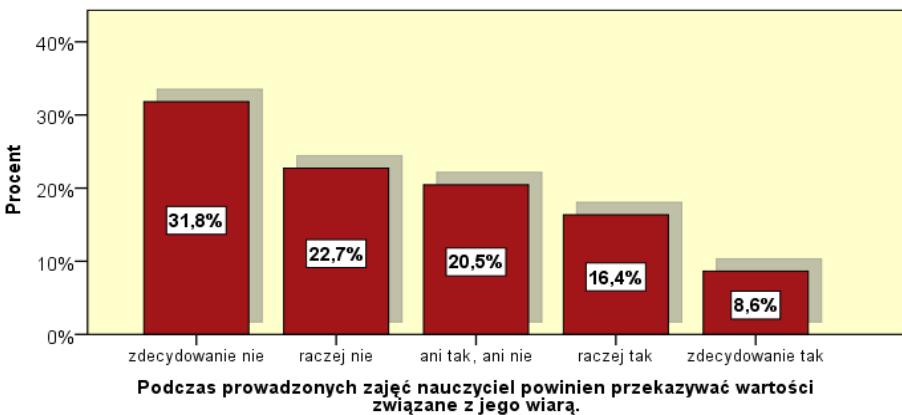
Istnieje bardzo silny związek pomiędzy patronem szkoły, a sposobem obchodzenia jego dnia.

Jeżeli patronem szkoły jest osoba świecka, to zazwyczaj organizowany jest apel dla wszystkich uczniów (71,7%) a w połowie takich szkół (54%) uczniowie przygotowują prace, które wywieszane są na gazetkach szkolnych.

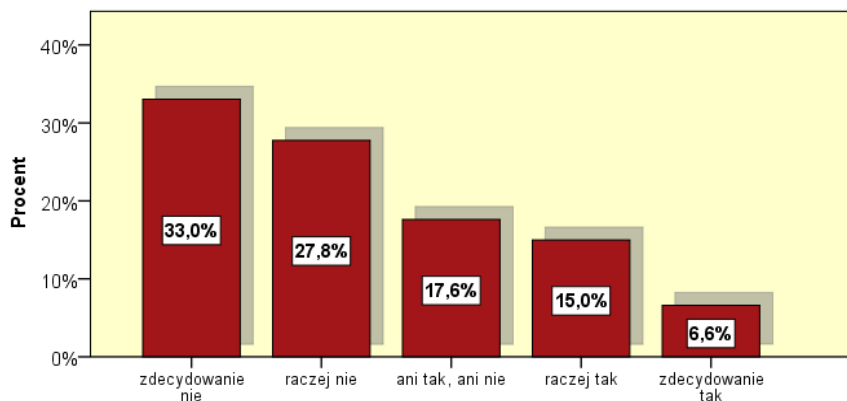
Jeżeli patronem szkoły jest osoba duchowna lub święty, to zazwyczaj organizowany jest apel dla wszystkich uczniów (72,5%) oraz organizowane jest wspólne wyjście uczniów na mszę (62,5%).

Jeżeli patronem jest ktoś, coś innego wówczas zazwyczaj (61,3%) nie obchodzi się Dnia Patrona w sposób szczególny.

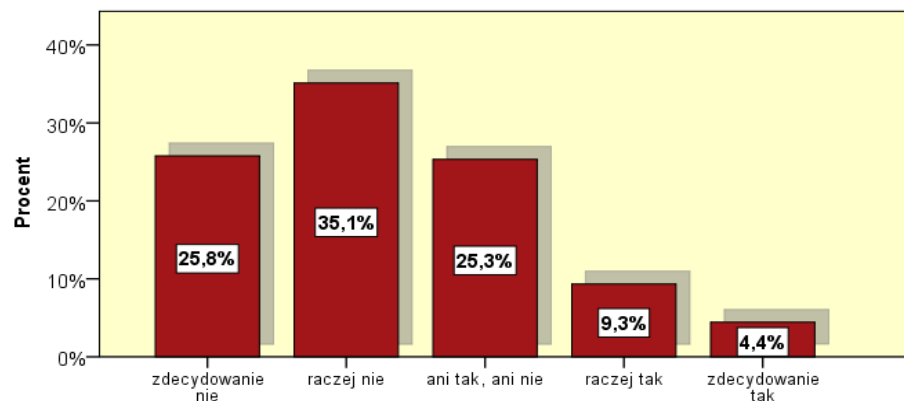
POGLĄDY DYREKTORÓW cz.I

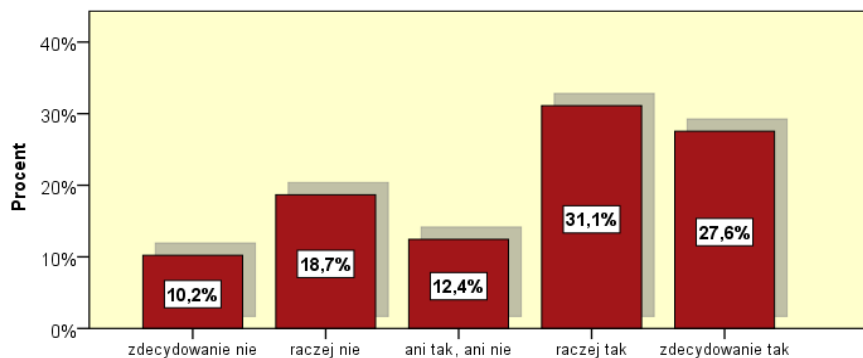
POGLĄDY DYREKTORÓW cz. II

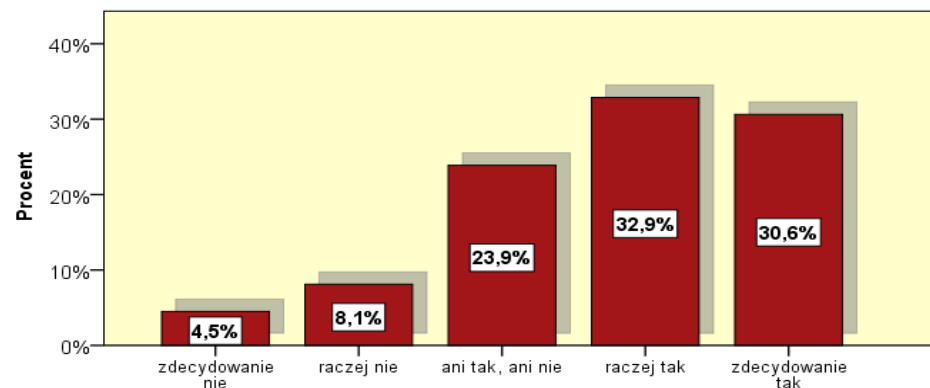
Lekcje religii w szkołach powinny być obowiązkowe.

Lekcje etyki w szkołach powinny być obowiązkowe.

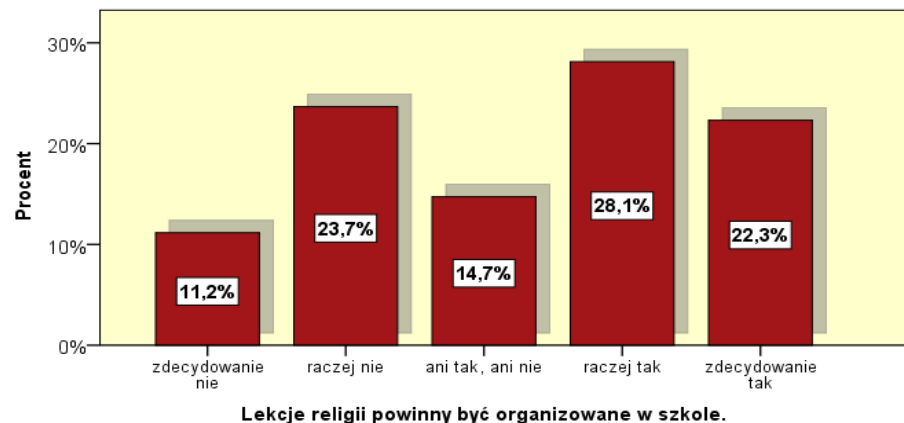
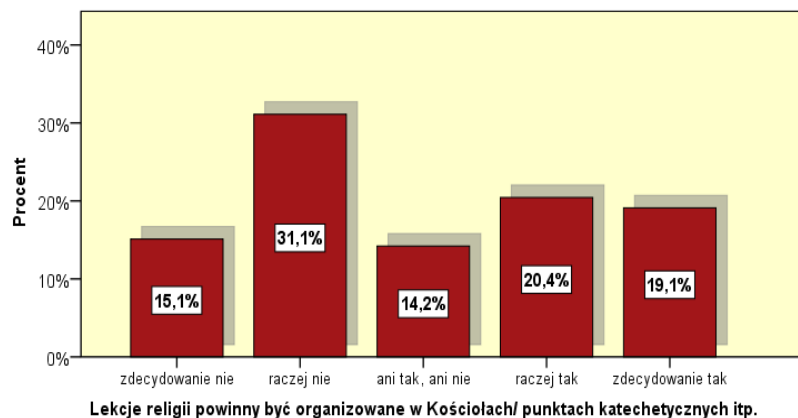
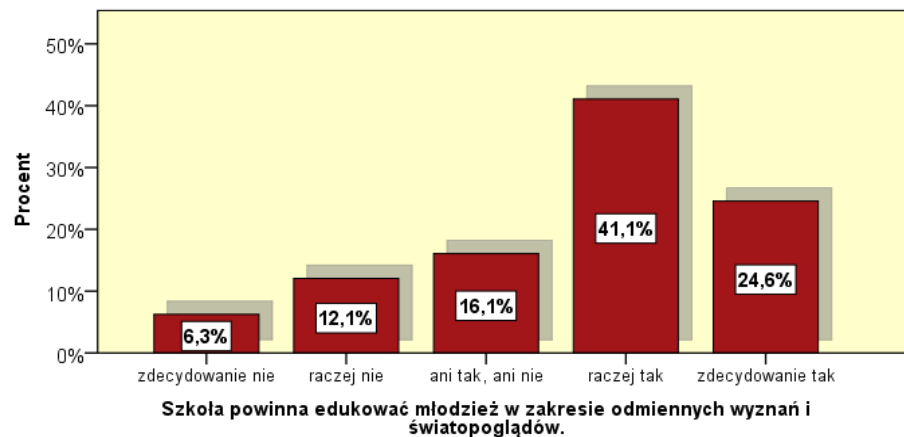
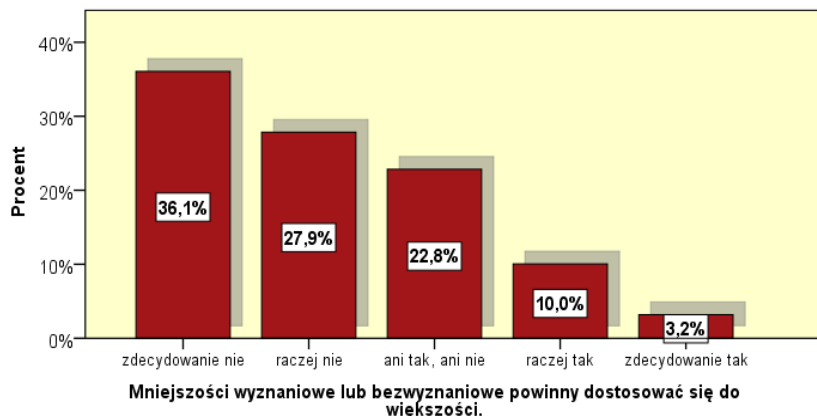

Katecheta powinien współpracować z innymi nauczycielami w zakresie treści nauczanych przez nich przedmiotów.

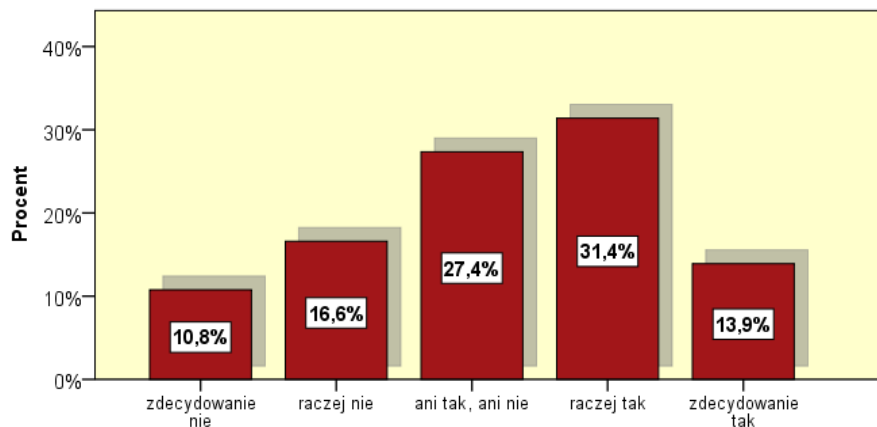

Szkoła powinna być neutralna światopoglądowo.

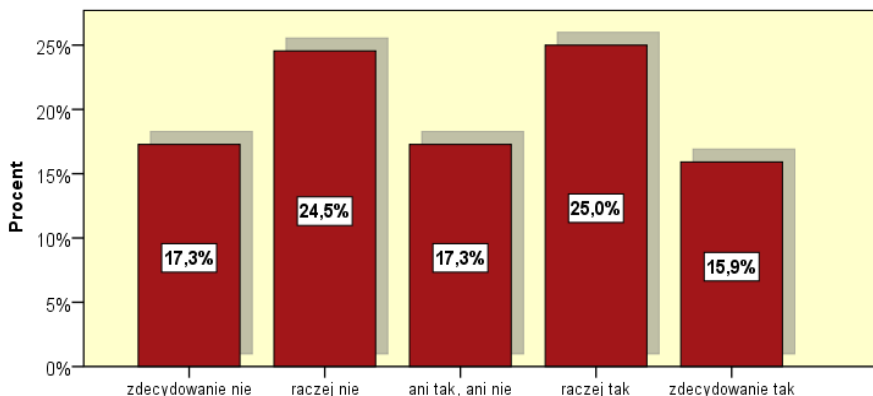
POGLĄDY DYREKTORÓW cz. III

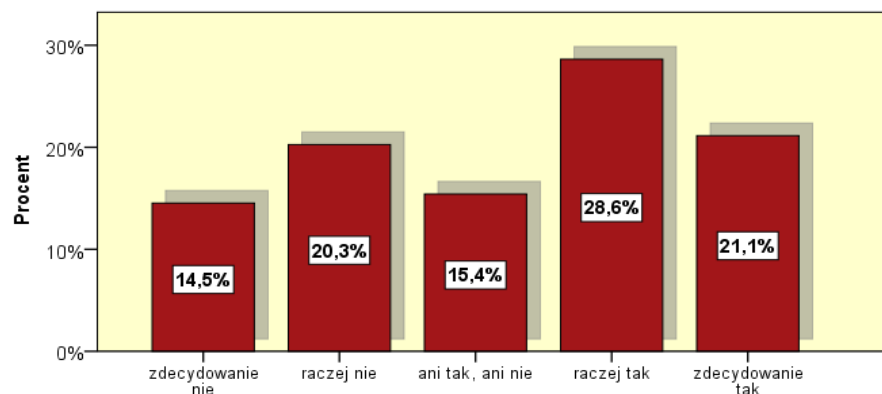
POGLĄDY DYREKTORÓW cz. IV

Nauczyciel religii powinien mieć możliwość nauczania także etyki.

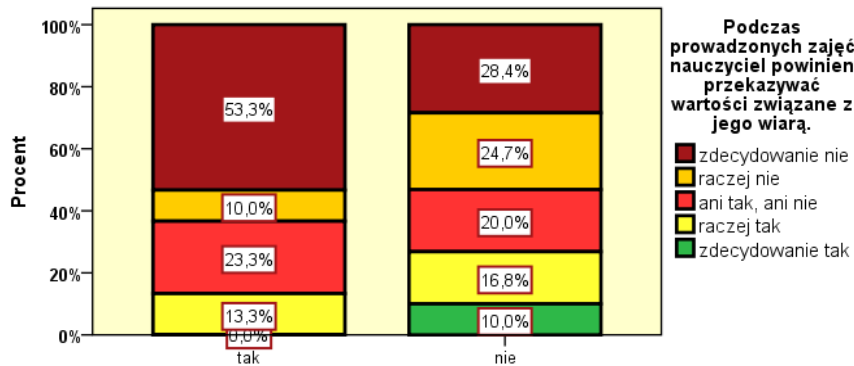

Praca nauczycieli religii powinna być opłacana przez Kościoły i związki wyznaniowe.

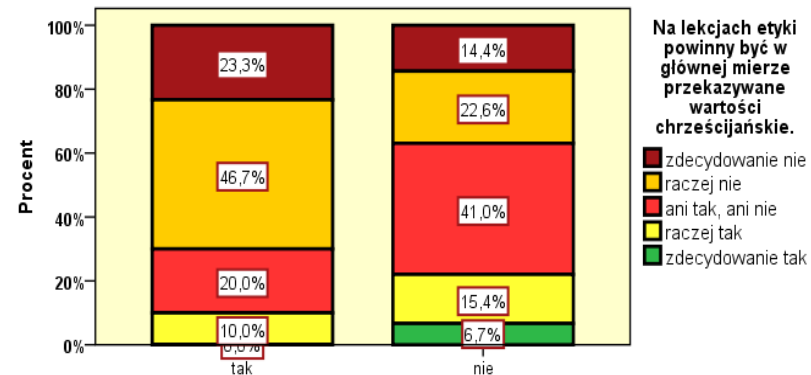

Praca nauczycieli religii powinna być opłacana z budżetu państwa.

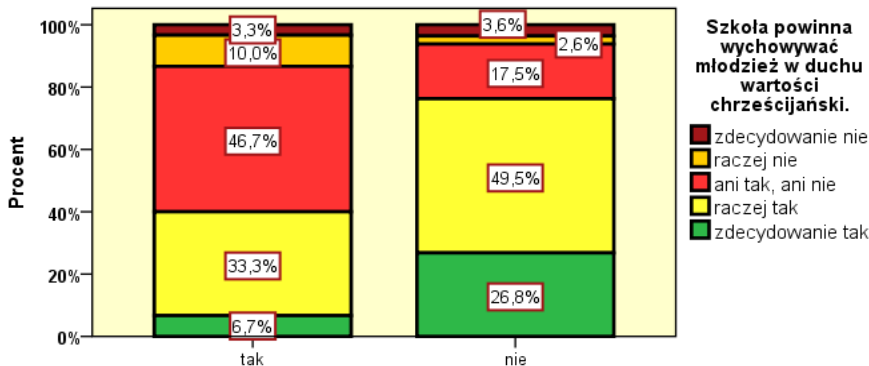
POGLĄDY DYREKTORÓW A ORGANIZACJA LEKCJI ETYKI W SZKOŁACH cz. I

Czy w bieżącym roku szkolnym na terenie szkoły organizowane są lekcje etyki?

Czy w bieżącym roku szkolnym na terenie szkoły organizowane są lekcje etyki?

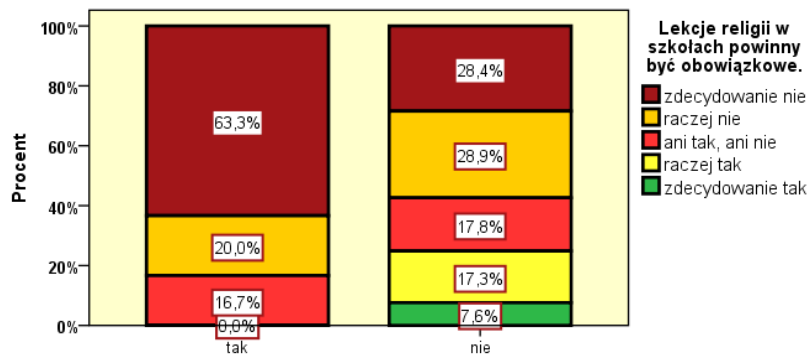

Czy w bieżącym roku szkolnym na terenie szkoły organizowane są lekcje etyki?

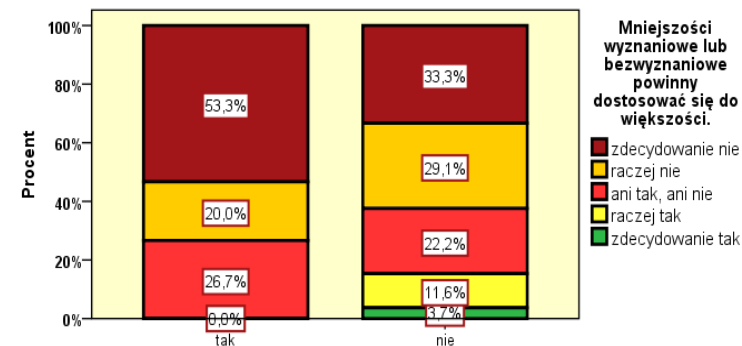
Dyrektorzy szkół, w których organizowane są lekcje etyki w istotnie mniejszym stopniu zgadzają się z tym, że:

- podczas prowadzonych zajęć nauczyciel powinien przekazywać wartości związane z wiarą,
- szkoła powinna wychowywać młodzież w duchu wartości chrześcijańskich,
- na lekcjach etyki powinny być w głównej mierze przekazywane wartości chrześcijańskich.

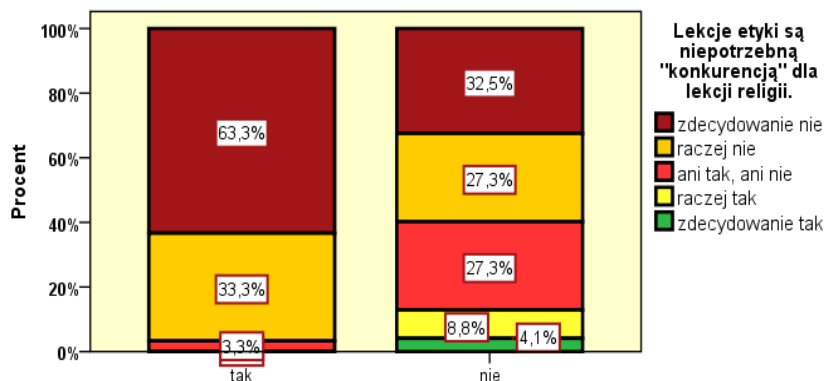
POGLĄDY DYREKTORÓW A ORGANIZACJA LEKCJI ETYKI W SZKOŁACH cz. II

Czy w bieżącym roku szkolnym na terenie szkoły organizowane są lekcje etyki?

Czy w bieżącym roku szkolnym na terenie szkoły organizowane są lekcje etyki?

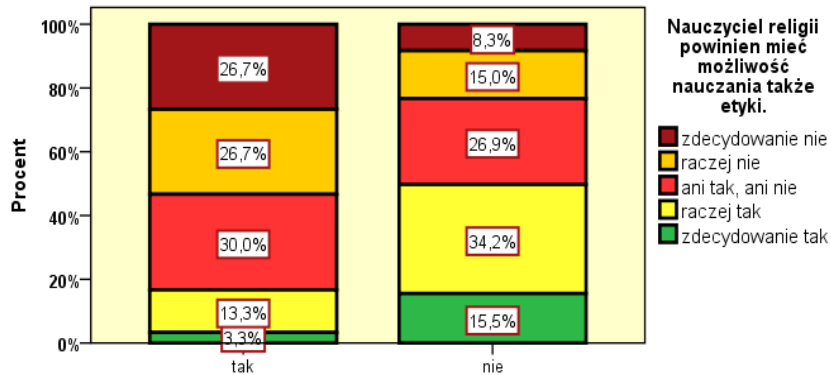

Czy w bieżącym roku szkolnym na terenie szkoły organizowane są lekcje etyki?

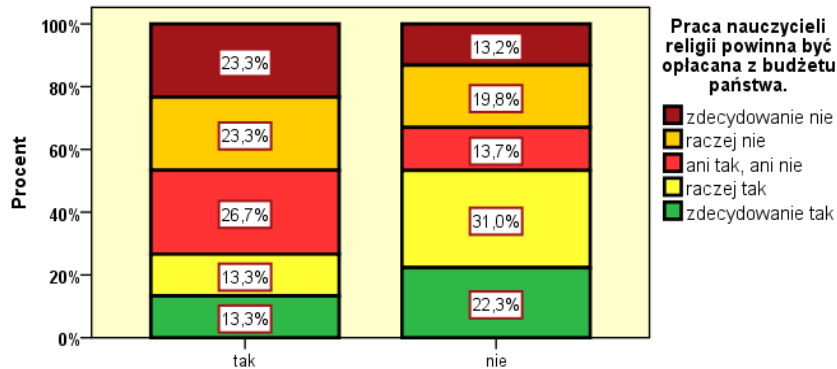
Dyrektorzy szkół, w których organizowane są lekcje etyki w istotnie mniejszym stopniu zgadzają się z tym, że:

- lekcje religii w szkołach powinny być obowiązkowe,
- lekcje etyki są niepotrzebną „konkurencją” dla lekcji religii,
- mniejszości wyznaniowe lub bezwyznaniowe powinny dostosowywać się do większości.

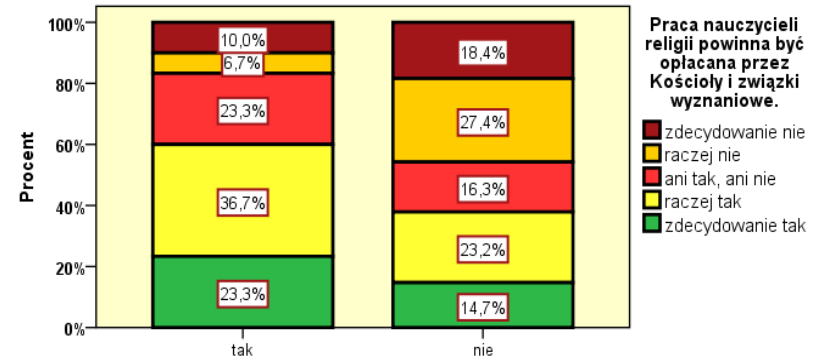
POGLĄDY DYREKTORÓW A ORGANIZACJA LEKCJI ETYKI W SZKOŁACH cz. III

Czy w bieżącym roku szkolnym na terenie szkoły organizowane są lekcje etyki?

Czy w bieżącym roku szkolnym na terenie szkoły organizowane są lekcje etyki?

Czy w bieżącym roku szkolnym na terenie szkoły organizowane są lekcje etyki?

Dyrektorzy szkół, w których organizowane są lekcje etyki w istotnie mniejszym stopniu zgadzają się z tym, że:

- nauczyciel religii powinien mieć możliwość nauczania etyki,
- praca nauczycieli religii powinna być opłacana z budżetu państwa.

Natomiast w istotnie większym stopniu zgadzają się z tym, że praca nauczycieli religii powinna być opłacana przez Kościoły i związki wyznaniowe.

WNIOSKI PŁYNĄCE Z BADANIA cz.1

- W blisko połowie szkół (42,9%) promowanie „wartości chrześcijańskich” jest wpisane w statut szkoły. Osoba duchowna lub święty jest patronem w 17,2% szkół.
- Porównując ubiegły rok z obecnym nastąpił blisko 5-krotny wzrost odsetka szkół, w których organizowane są lekcje etyki oraz blisko 4-krotny wzrost odsetka szkół w których przynajmniej jeden uczeń wyraził chęć uczęszczania na lekcje etyki.
- W obecnym roku szkolnym w 16,3% szkół przynajmniej jedna osoba wyraziła chęć uczęszczania na lekcje etyki. W co piątej spośród tych szkół mimo tego żaden z uczniów nie uczęszcza na etykę. Jeżeli zajęcia z etyki zostają zorganizowane, to uczęszcza na nie więcej uczniów, niż pierwotnie wyraziło taki zamiar.
- W obecnym roku szkolnym w niemal wszystkich szkołach organizowane są lekcje religii. Na lekcje religii uczęszcza znacząca większość uczniów.
- Znacznie więcej uczniów w ubiegłym roku szkolnym zadeklarowało chęć uczęszczania na lekcje etyki, niż w efekcie na nie uczęszczało. Prawdopodobnie ma to związek z możliwościami (a raczej ich brakiem) uczęszczania na lekcje etyki w swojej własnej szkole.
- Istnieje wyraźny związek pomiędzy wiekiem uczniów, a chęcią udziału w lekcjach etyki – zdecydowanie najczęściej chęć udziału wyrażają uczniowie szkół średnich, a zdecydowanie najrzadziej uczniowie szkół podstawowych. Istnieje również wyraźny związek pomiędzy szczeblem edukacji a faktycznym uczęszczaniem na lekcje etyki – im starsi uczniowie, tym więcej spośród nich uczęszcza na lekcje etyki.
- Jedynie w nieco ponad połowie szkół, w których wyrażono chęć uczęszczania na lekcje etyki, zorganizowano takie zajęcia.
- Aż 81% dyrektorów deklaruje, że nigdy nie zdarza się, aby uczniowie musieli oczekiwać na lekcje religii, mając w planie „okienka”. Z kolei znacznie mniej, bo jedynie 61,3% deklaruje, że nigdy nie zdarza się, aby uczniowie oczekiwali na lekcje etyki, mając w planie „okienka”. Lekcje religii zazwyczaj mają miejsce pomiędzy innymi zajęciami (72,4%), co powoduje, że nieuczestniczące w nich dzieci zmuszone są do oczekiwania na kolejne zajęcia.
- W obecnym roku szkolnym jedynie 3,2% dyrektorów, w których organizowane są lekcje etyki nie wie, kto je prowadzi. Rok wcześniej odsetek wynosił aż 36,4%. Świadczy to o znacznie większym zainteresowaniu dyrektorów tym tematem.

WNIOSKI PŁYNĄCE Z BADANIA cz.2

- W ubiegłym roku szkolnym w wyraźnie większym odsetku szkół należało złożyć oświadczenia o przejęciu opieki w sytuacji, gdy dziecko nieuczestniczące w lekcji etyki chciało opuścić teren szkoły (45,5%), niż w sytuacji, gdy dziecko nieuczestniczące w lekcji religii chciało opuścić teren szkoły (24,5%). Z kolei w obecnym roku szkolnym w zbliżonym odsetku szkół należało złożyć oświadczenia o przejęciu opieki w sytuacji, gdy dziecko nieuczestniczące w lekcji etyki chciało opuścić teren szkoły (35,5%) i w sytuacji, gdy dziecko nieuczestniczące w lekcji religii chciało opuścić teren szkoły (38,4%). W porównaniu z rokiem ubiegłym nastąpił znaczny spadek tego odsetka w przypadku etyki i znaczny wzrost w przypadku religii.
- W 3 na 4 szkołach (76%) nauczyciel religii nie pełni żadnej innej roli. W 11,2% szkół nauczyciel religii jest jednocześnie członkiem zespołu programowego. W 71,6% szkół nauczyciel religii ma wpływ na podejmowanie w szkole decyzje dotyczące kwestii wykraczających poza nauczanie religii. Wpływ ten jako duży ocenia 13,4% dyrektorów.
- W zdecydowanej większości szkół (86,7%) to wychowawca przekazuje informacje o możliwości wyboru pomiędzy lekcją religii a etyki na zebraniu na początku roku szkolnego.
- W większości szkół (62,7%) do udziału w ważnych wydarzeniach z życia szkoły często zapraszana jest osoba duchowna. W niemal co trzeciej szkole (31,3%) w okresie przedświątecznym nauczyciele organizują podczas swoich zajęć próby do jasełek. W 17,6% szkół rekolekcje organizowane są na terenie szkoły, w 14,2 % szkół msze organizowane są czasem na terenie szkoły, w 10,7% szkół co roku organizuje się poświęcenie plecaków pierwszoklasistów.
- Jak deklaruje niemal połowa (47,6%) dyrektorów „zazwyczaj wszyscy uczniowie uczestniczą w uroczystościach religijnych organizowanych na terenie szkoły” w związku z tym nie ma konieczności organizowania dla opieki dla uczniów nieuczestniczących w zajęciach.
- Istnieje bardzo silny związek pomiędzy patronem szkoły, a sposobem obchodzenia jego dnia. Jeżeli patronem szkoły jest osoba świecka, to zazwyczaj organizowany jest apel dla wszystkich uczniów (71,7%) a w połowie takich szkół (54%) uczniowie przygotowują prace, które wywieszane są na gazetkach szkolnych. Jeżeli patronem szkoły jest osoba duchowna lub święty, to zazwyczaj organizowany jest apel dla wszystkich uczniów (72,5%) oraz organizowane jest wspólne wyjście uczniów na mszę (62,5%). Jeżeli patronem jest ktoś, coś innego wówczas zazwyczaj (61,3%) nie obchodzi się Dnia Patrona w sposób szczególny.
- Dyrektorzy podobnie jak całe polskie społeczeństwo mają podzielone opinie na kwestie światopoglądowe, w tym dotyczące: wiary, religii i etyki. Wyjątkowo niebezpiecznym zjawiskiem jest natomiast silny związek pomiędzy światopoglądem dyrektorów a tym, czy w szkołach organizowane są lekcje etyki. W związku z tym można przypuszczać, że w wielu szkołach brak organizacji lekcji etyki, w praktyce nie jest decyzją samych uczniów czy rodziców, ale dyrektora.